సిరలు-ధమనులు

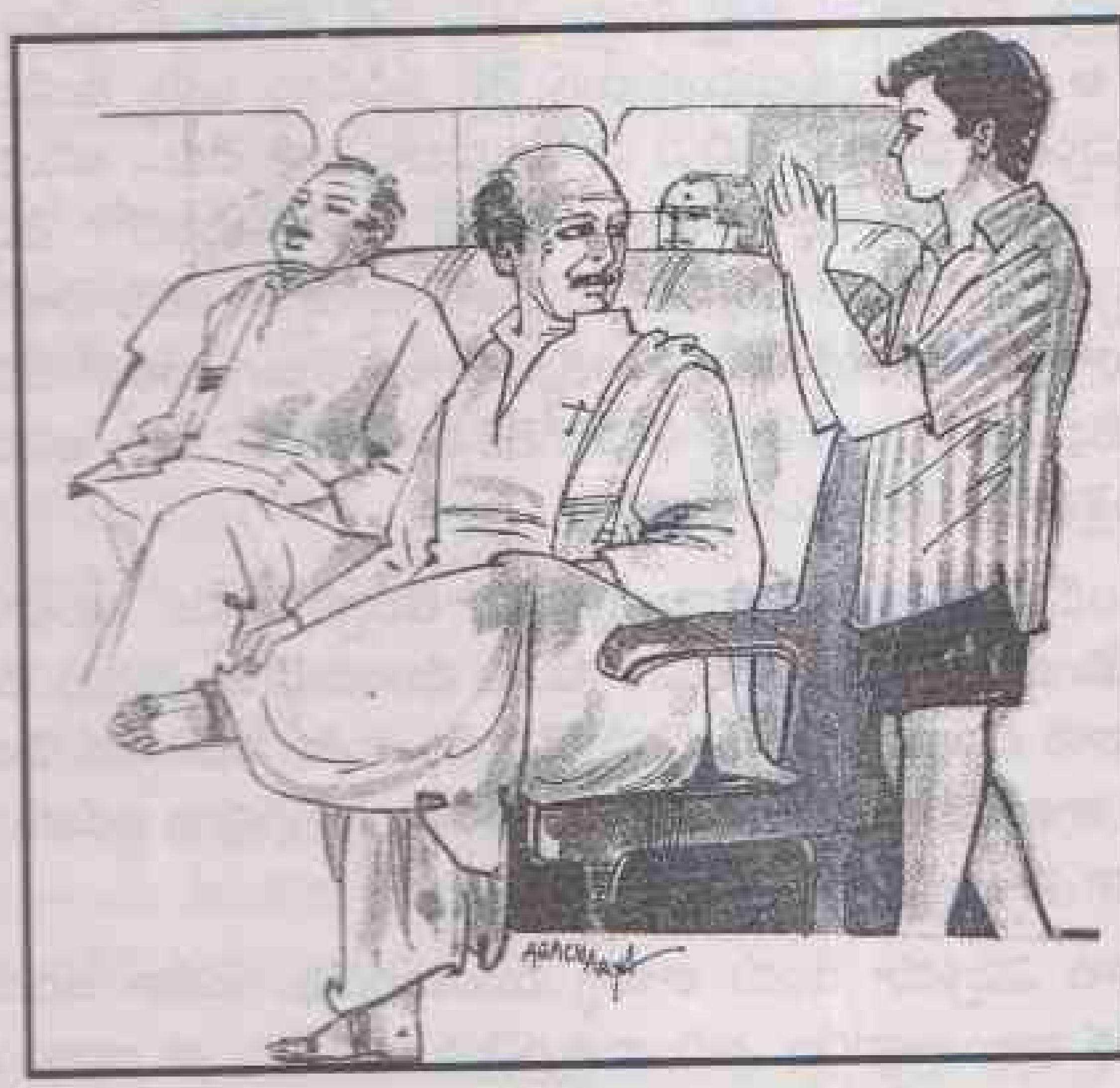

ఏదైతే ఈ జీవితంలో జరగకూడదని దృఢంగా నిర్ణయించుకున్నానో అదే జరిగిపోయింది. నిర్ణయం నిర్ణయంగా నిలబడడం నిలబడకపోవడం పరిస్థితుల మీద ఆధారపడుతుంది కానీ, మన చేతుల్లో మాత్రం లేదని ఈ సంఘటన చక్కగా నిరూపించింది. ఇది ప్రతి మనిషి జీవితంలో అనుభవానికొచ్చే వాస్తవమే!

నేనూ నా జీవితంలో ఎదురైన అనుభవాల ప్రభావానికి లోబడి ఒక నిర్ణయం తీసుకొన్నాను జీవితంలో వాడి ముఖమే చూడకూడదని!

ముఖం చూడటం కాదు. ఇప్పుడు ఎదురైన పరిస్థితి, నేను కలలో కూడా ఊహించనిది. అది చెదలు- చెట్టు లోలోపలే చేరి తొలిచినట్టుగా నా గుండెల్ని తొలుస్తూఉంది. ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్లుంది. అసహ్యం నురగలు నురగలుగా లేచి కనురెప్పల ఒడ్డుల్ని బలంగా తాకి తోక ముడుచుకొంటూ ఉంది. అనూహ్యమైన ప్రకంపనల తాకిడికి తట్టుకోక ఆ సీట్లో కదిలీ మెదలకుండా జీవచ్ఛవమే అయ్యాను.

ఆరోజు ఉదయం నిద్ర కనురెప్పల కౌగిలిలో అచ్చనకాయలాడుతుంటే ఆ సుఖాన్ని అనుభవిస్తూ పడక మీద దొర్లుతున్నాను.

షరా మామూలే కదా? "ఈకొంపలో వేళకింతతిని వేళకుపడుకునేది ఈజన్మలో కుదరనిపని!" అన్న పల్లవితో ప్రారంభమైన మా శ్రీమతిగారి సుప్రభాత గీతం లీలగా చెవిని పడుతూ ఉంది.

ఆమె గొణుగుడు గీతానికి అపశ్రుతి పలుకుతున్నట్లుగా పల్లెనుండి కబురు!... పాలోడు పోయాడట! ఒకప్పుడు 'పోయాడు' అన్న మాట చెవిని పడ్తే చాలు. కొంపలు మునిగినట్లు గుండె గభీమనేది. ఆ గుండె ముక్కలుముక్కలుగ తెగి పడినట్లు ఒళ్ళు కంపించేది. కండ్లు చెమ్మగిల్లేవి. మరి ఇప్పుడో? వయస్సు తెచ్చిన మార్పు ప్రభావమో? లేదు- అనుభవాలు నేర్పిన వేదాంత పాఠాలతో మనసు ఆ మాయాజాలం నుంచి బయటపడిందో? చెప్పలేను కానీ, అది ఎవడికైనా తప్పదు కదా? అని ఒక నిట్టూర్పు. ఆ నిట్టూర్పుతో కలిసి పాలోడికి పిడికెడు మట్టెయ్యాలి అన్న బాధ్యత! ఆ మట్టితో వాడి ఆత్మకు శాంతి కలుగుతుందో లేదో చెప్పలేను. కానీ "పాలోడికి పిడికెడు మట్టేసేదానిగ్గూడా నోచుకోలేక పొయ్‌నాడే?" అన్న అపవాదు మాత్రం తప్పుతుంది! అందుకైనా వెరచి బయలుదేరాలి.

పడకమీద నుండి పైకి లేచాను. కాలకృత్యాలు తీర్చుకొన్నాను. ఇంటావిడ విసుగు నసుగులకు ముసుగేసి బస్టాండ్‌కు బయలుదేరాను. ఆ ముందురోజు చుట్టపు చూపుగా వచ్చి పలకరించిపోయిన వాన చినుకులు. రోడ్డు రొచ్చురొచ్చుగా ఉంది. పీటలమీద పెండ్లికూతురిలా తలవంచి కాలుతీసి కాలువేయాలంటే అసహ్యంగా ఉంది. జాగ్రత్తగా అడుగు తీసి అడుగు వేస్తున్నాను. చిత్రంగా నా దృష్టి నడకమీద పడింది.

నడకలో ఒకేసారి ఎప్పుడూ రెండు కాళ్ళూ ముందుండవు. వెనకా ఉండవు. పైకెత్తిన ముందు కాలికి వెనక కాలు ఆధారం. అది శాశ్వతమైన అభయం. ఆ ఆధారం జారిపోతే? ఆ అభయం భయంగా మిగిలితే? జీవిత ప్రయాణమే కుంటుపడుతుంది. హూ!... మానవ సంబంధాల్లో ఇది ఒక అంతుచిక్కని విచిత్రమైన అనుబంధం!

పోయిన పాలోడు మళ్ళీ మనసులో మెదిలాడు. నిట్టూరుస్తూ బస్టాండ్ కొక ప్రదక్షిణం చేసి మా పల్లెకు వెళ్ళే బస్సును వెదకి పట్టి దాని ముందు నిలబడి మూతిలోకి తొంగిచూసి అదే అని నిర్ధారించుకొని 'హమ్మయ్య!'అని ఊపిరి పీల్చుకొని బస్సుతట్టు చూశాను. గుండెల్లో రాయి పడింది. మనిషిని కాదు కనీసం గాలిని కూడా చొరనివ్వమంటూ సవాలు చేస్తూ జనం. ఆ బస్సుతప్పితే ఆమార్గంలో మరొకబస్సులేదు. అందుకే కొందరు ఎండనుకూడా లెక్కచేయకుండా పోయినవాడికి పిడికెడు మట్టేసే ప్రసహనంలో బస్సుపైకెక్కి కూర్చుంటున్నారు!

ఆ బస్సులో జొరబడడానికి వీల్లేదు. అది తప్పితే పాలోడికి పిడికెడు మట్టేసే అవకాశమే లేదు. ఏం చేయాలి? ఏమీ తోచకుండా దిక్కులు చూస్తుంటే "సార్! సార్!" అన్న పిలుపు నా చెవిని పడింది.

అది బస్టాండ్! ఎవరు ఎవరిని పిలుస్తున్నారో? అని నా లోకంలో నేనుంటే "సార్... సార్!... మిమ్మల్నే సార్!" అంటూ నన్నే పిలుస్తున్నాడు బస్సులో నిలబడి ఒక అబ్బాయి. ఆ అబ్బాయి ఎవరో నాకు తెలియదు. ఎప్పుడూ ఎక్కడా చూసినట్లు కూడా గుర్తు లేదు. అయినా

పిలుస్తున్నాడు. ఆ పిలుపులో ప్రీతి ఉంది. ఆ చూపుల్లో అభ్యర్థన ఉంది. నాలో స్వార్థం ప్రోత్సహిస్తూ ఉంది. అభిమన్యుణ్ణి గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ ఆ పద్మవ్యూహాన్ని ముప్పుతిప్పలు పడి ఛేదించాను.

"మీరు పెద్దోళ్ళు... నా సీట్లో కూర్చోండి. నేను నిలబడతాను!" అంటూ ఆ అబ్బాయి తన సీటు చూపించాడు.

ఆ సీటువైపు చూశాను. ఒక దిగ్భ్రాంతి అసహ్యంగా మారి గుండె అట్టడుగు పొరల్లో నుండి తెరలు తెరలుగా పైకి లేచి సాచి ఒక్క దెబ్బ చెంపమీద కొట్టినట్లయింది. తల తిరిగింది. ఉక్కపోస్తున్నా వెన్నెముకలో చలి పుట్టింది. నోరు తడారిపోయింది.

ఏం చేయాలి? ఈ జన్మలో ఎవడి మొగమైతే చూడకూడదనుకున్నానో వాడి పక్కనే కూర్చుని గంటన్నరపైగా ప్రయాణం చేయాలి! ఆ మాట తలుచుకుంటే ఒళ్ళంతా తేళ్ళూ జెర్రెలూ పాకినట్లుంది. పాలోడికి పిడికెడు మట్టెయ్యకపోతే పీడ విరగడయింది. బస్సులో నుండి ఒక్కసారిగా ఎగిరి కిందికి దూకి బయటపడాలన్న ఆవేశం. ఆ ఆవేశాన్ని ఏ పరిస్థితుల్లోనూ ఆచరణలో పెట్టలేని నిస్సహాయత. 'ఎంత ఇరకాటంలో పెట్టావు బాబూ?' అన్నట్లుగా ఆ అబ్బాయివైపు చూశాను.

పెదాలపై చిరునవ్వుల పూలు పూయిస్తూ, 'కూర్చోండి, సార్!' అంటూ చూపులతోనే అభ్యర్థిస్తున్నాడు. కూర్చోలేను. నా మొండితనంతో ఆ అబ్బాయి లేత మొహంలో వెండిపూతగా మెరుస్తున్న ఆనందాన్ని తుడిచిపారేయ లేను. నా తటపటాయింపును గమనించాడు. జేబులో నుండి చేతి రుమాలును తీసుకొని వంగి శ్రద్ధగా సీటు శుభ్రం చేస్తున్నాడు కాదు, నాగుండెను అలముకున్న మురికిని తుడుస్తున్నాడు!

అభిమానం కట్టలు తెంచుకుంటే మనిషి ప్రవర్తన ఆ వెల్లువలో ఎలా కొట్టుకొనిపోతుందో ఊహించలేము. కన్నులు చెమ్మగిల్లాయి. తటాలున వంగి ఆ పిల్లవాడి చేయి పట్టుకొన్నాను. ఆ అబ్బాయి నా మొహాన్ని తదేకంగా చూస్తుంటే నేను ముళ్ళపీటపై కుర్చున్నాను. బస్సు ఎక్కేటప్పుడు అభిమన్యుడు గుర్తుకొస్తే ఇప్పుడు వసుదేవుడు!

బస్సు కదిలింది.

నా పక్కన కూర్చున్నదీ మా పాలోడే...! వాడూ పాలోడికి పిడికెడు మట్టెయ్యడానికే వస్తున్నాడు-జీవితంలో ఎప్పుడో కృతజ్ఞత నోట పిడికెడు మట్టేసింది చాలకుండా! అసహనం, అసహ్యం ఒక దానితో ఒకటి పెనవేసుకుని మనసునే కాదు, శరీరాన్ని కూడా కుంచింపచేశాయి. అయినా సందేహం. బస్సు కుదుపుల్లో తగిలే అవకాశం ఉంటుందని బాగా ఒదిగి కూర్చున్నాను.

తాను మాత్రం అన్నిటికీ అతీతుడుగా కిటికీ పక్కన కూర్చుని శూన్యంలో తాను ఎప్పుడో తిలోదకాలు వదిలేసిన కృతజ్ఞతకోసం ఏమో వెదుకుతున్నాడు.

బస్సు వేగాన్ని పుంజుకొనింది. నా నిస్సహాయ స్థితిని ఎగతాళి చేస్తున్నట్లుగా ఎగిరి పడుతూ ఉంది. చుట్టూ తెరలు దించినట్లుగా జనం. ఎటూ చూడలేని పరిస్థితి. చీకటిని లోపలికి ఆహ్వానిస్తూ కనురెప్పల తలుపుల్ని బిగించాను. అయితే మనోనేత్రం తెరుచుకొనింది.

ఆ చీకటిలో ఒక ఎత్తయిన కొండ. ఆ కొండమీద ఒక బండ. ఆ బండలో ఒక దొన. ఆ దొనపక్కన కూర్చొని ఇద్దరు పిల్లోళ్ళు. వాళ్ళకు పదిహేను సంవత్సరాలు దాటలేదనడానికి ఆ కొండకొనకొమ్మమీద నిలబడిన సూర్యుడే సాక్షి. ఆ ఇద్దరి అరచేతుల్లో ఒక్కొక్క ముద్ద సంకటి. ఆ సంకటి బాగా ఎండిపోయింది. ఎండిపోయిన సంకటిని పైపైన్నే చీనీపండుకు తోలువొలిచినట్లు ఒలిచారు. అంతకన్నా ఒక చుట్టు ఎక్కువగా ఎండిపోయిన వేరు శెనక్కాయ ఊరుబిండి. ఆ చారడు ఊరుబిండిని చెరిసగం పంచుకొన్నారు. సంకటి ముద్దను తుంచితుంచి ఊరుబిండి అద్దుకుని పెద్దోడు నంజినంజి తింటే చిన్నోడు అవురావురమని తిన్నారు. ఎండిపోయిన సంకటిని మింగడంలో ఎక్కిళ్ళపై ఎక్కిళ్ళు! నీళ్ళు తాగాలి. సొరకాయ బుర్రలో తెచ్చుకున్న నీళ్ళు. ఆవుల వేళనుండి పొద్దు నడిమిట్టకొచ్చేదాకా ఆ అడవిలో ఆవులవెంటబడి తిరుగుతూ దప్పికైనప్పుడు తాగడానికే సరిపోయాయి. నీళ్ళు తాగక తప్పదు. నీళ్ళున్నాయి. అయితే ఎక్కడ? బండమీద పాచికట్టిన దొనలో! ఆ నీళ్ళల్లో పురుగులు జలజల తేలుతున్నాయి. అయినా పైగుడ్డతీసి నీళ్ళమీదవేసి దొనలోకి వంగి కుడితిలో మూతిపెట్టి గొడ్డు నీళ్ళు తాగినట్టు ఆ గుడ్డ గుండా నీళ్ళు నోట్లోకి పీల్చుకుని తాగుతున్నారు.

ఒళ్ళు జలదరించింది. ఈ లోకంలో పడ్డాను. బస్సులో జనం. ఎవరి లోకం వాళ్ళదిగా... ఎవరి మాటలు వాళ్ళవిగా! బస్సు పోతూనే ఉంది. పెదవులు పిడచకట్టాయి. చంక సంచిలో ప్లాస్టిక్ బాటిల్లో నీళ్ళు. రెండు గుక్కలు తాగాను. మనసు కుదుటపడింది. నాకు తెలియకనే కన్నులు మళ్ళీ మూతపడ్డాయి.

మూతపడిన కళ్ళముందు మళ్ళీ ఆ కొండ. ఆ కొండల్లో కోనల్లో ఆ ఇద్దరు పిల్లోళ్ళు ఆవులు మేపుతూ. అది కాకులు దూరని కారడవి. ఆ అడవిలో చిరుతలు రావచ్చు. పెద్ద నక్కలు రావచ్చు. ఆవులమీద పడచ్చు. పడ్తే ఆ పిల్లోళ్ళు ఏం చేస్తారు. ఏమీ చేయలేరని ఆవులకూ తెలుసు. ఆ ఆవుల్ని మేపడానికి వాళ్ళను అడవికి పంపిన పెద్దోళ్ళకూ తెలుసు. అయినా ఆవుల వెంటపడి ఎవరో ఒకరున్నారన్న తృప్తి. అలవాటు పడిన గొడ్లు ఎలా అడవికి వెళ్తాయో అలానే ఇంటికి తిరిగి వస్తాయన్న నమ్మకం!

ఆ పూట పొద్దు గూట్లో పడింది. ఆవులు ఇల్లు చేరాయి. ఆ ఇద్దరు పిల్లోళ్ళూ ఇల్లు చేరారు. ఆవులన్నీ ఒక కొట్టంలో చేర్తే ఇద్దరు పిల్లోళ్ళూ చెరొక ఇల్లు చేరారు.

ఆ ఇద్దరిలో చిన్నోడికి ఆవుల మేపడమే పని. ఆ పూట వాడి పని వాడు చేశాడు. ఆ తృప్తితో ఇంట్లో పెట్టింది తిన్నాడు. హాయిగా కొట్టంలో పడుకొని నిద్రపోతున్నాడు ఆవులతో పోటీపడుతూ. వాడికంటే రెండేండ్లు పెద్దోడు. చిన్నోడికి వేలు విడిచిన అన్న. ఆపూటంతా అడవిలో ఆవులవెంటపడి తిరిగాడు. పొద్దుతో కూడా ఇంటికి వచ్చాడు. అమ్మ ఆత్మీయంగా తల నిమురుతూ, "మొకమంతా ఇట్లా ఈడ్సుకొని పొయ్యుండాదే! మద్దేణంకాడ బువ్వగ్గూడా రాకుండా యాడేడ తిరిగినావురా నాయనా?" అంటూ ఆప్యాయతను రంగరించి పెట్టిన బువ్వ తిన్నాడు. పడుకొన్నాడు. అడవుల్లో తిరగడం అలవాటు లేనిపని. బాగా అలిసిపోయాడు. ఒళ్ళు మరిచి నిద్రపోవలసిన స్థితి. కన్ను పొడుచుకొన్నా కంటిమీద రెప్ప పడలేదు.

కంటిమీద ఆ అడవి తన వికృత స్వరూపాన్ని ప్రదర్శిస్తూ ఉంది.

దట్టంగా అల్లుకున్న పరిగపొదలు... చీకిపొదలు... తలా తోకా లేకుండా పెరిగిన ముండ్ల కంపలు... ఏపుగా పెరిగి దెయ్యంపట్టినట్లు గాలికి తలలూపుతూ చిత్రమైన శబ్దాలు చేస్తూ చెట్లు...మౌనముద్రలో పెద్ద పెద్ద బండలు... గుండ్లు... నేల కడుపును చీల్చుకుని కత్తుల్లా పైకి లేచిన కనికి రాళ్ళూ! ఆ అడవి అడుగడుగునా భయాన్ని కడుపులో దాచుకొన్న ఒక పెద్ద సుడిగుండం. ఆ సుడిగుండంలో ప్రతినిత్యం ఎదురీదడమే చిన్నోడి జీవితగమ్యం!

ఇంతేనా చిన్నోడి జీవితం? ఇలా సాగిపోవాల్సిందేనా? ఎందుకిలా జరిగింది? ఆ రోజుల్లో హయ్యర్ ఎలిమెంటరీ స్కూల్ లీవింగ్ సర్టిఫికెట్ సాధించుకోవడంలో ఒకటికి రెండుసార్లు తప్పాడు కాబట్టి. అదే సాధించి ఉపాధ్యాయ శిక్షణ పొంది ఉంటే ఏ ప్రాథమిక పాఠశాలలోనో ఉపాధ్యాయుడుగా జీవితం కొనసాగి ఉండవచ్చు. అది సాధ్యపడలేదు కాబట్టే-

"నీకు చదువూ గిదువూ రాదు. చట్టుబండలూ రావు! ఇంక నువ్వు సదిగింది సాలు గానీ ఆవుగొడ్లయినా మేపుకోరా అబ్బోడా!" అన్నారు పెద్దోళ్ళు.

ఆ మాట వాడి అసమర్థతమీద ఎక్కుపెట్టిన బాణం! ఆ దెబ్బతో తల వంచాడు. పలకా పుస్తకాలూ అటకమీద కెక్కించి సంకటి చిక్కం చంకకు తగిలించుకొన్నాడు. అడుగుకొక్క ఆపద కడుపులో దాచుకొన్న అడవిలో ఆవుల వెంటపడ్డాడు. హుం! కాలగమనంలో వాడికి కురుకురు మీసం వస్తుంది. చిక్కం వాడికంటే చిన్నోడి చేతికి. వీడి చేతికి పారా పలుగు. మట్టితో పోరాడుతూ ఒకనాటికి మట్టితో కలిసిపోవాల్సిందేనా?

నా ఒళ్ళు గగుర్పొడిచింది!

వేలు విడిచిపుట్టినంత మాత్రాన వాడికీ నాకూ మధ్య ఇంత వ్యత్యాసమా? ఈ వ్యత్యాసాన్ని పూడ్చలేమా? అని ఆలోచిస్తూ ఆలోచిస్తూ నిద్రలోకి జారుకొన్నాను.

తెల్లారింది. నా ఆలోచన తిరుగులేని ప్రయత్నంగా మారింది!

వేసవి సెలవుల్లో పల్లెలో ఉన్నాను కదా? పగటి పూట అడవిలో చెట్లకింద రాత్రుళ్ళు ఊళ్ళోని ప్రాథమిక పాఠశాలలో వాడు తప్పిన ఒకే ఒక సబ్జెక్ట్ లెక్కలు నేర్పించడానికి పూనుకొన్నాను. చెప్పింది అర్థం చేసుకోలేక చెంపదెబ్బలు తిన్నాడు. కాలి తన్నులు తిన్నాడు. ఏమైతేనేం? నా ప్రయత్నం వాత మట్టికొట్టకుండా వాడు పరీక్షలో కృతార్థుడయ్యాడు. అంటే ఉపాధ్యాయ శిక్షణ పొందడానికి అర్హత సంపాదించుకొన్నాడు. ఆ ప్రయత్నంలో పడ్డాను. అప్పుడే ఒక ధార్మిక సంస్థ 'ఎనిమిదవ తరగతిలో కృతార్థులైన విద్యార్థులు బి.విద్వాన్‌లో చేరుటకు అర్హులు. ఉచిత వసతి, భోజనవసతి కల్పిస్తాం!' అంటూ ప్రకటించింది. అంతకంటే శుభవార్త ఏముంటుందని ప్రయత్నిస్తే ఆల కాపరి ప్రాచ్య కళాశాల విద్యార్థిగా మారాడు. ఆ దశలోనే నేను ఊహించని విధంగా కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగి అయ్యాను. నావంతు సహాయం... ఉపాధ్యాయుల సహృదయత- వాడు విద్వాన్ అనిపించుకొన్నాడు!

ఆ మాట నా చెవిని పడ్డప్పుడు నాకేమనిపించిందంటే రెక్కలు గట్టుకొని వాడు ఆవులు మేపిన అడవిలో వాలి కనిపించిన ప్రతి చెట్టుకు పుట్టకు పిట్టకు గొంతెత్తి చెప్పాలన్నంత ఊపు వచ్చింది! రాదా మరి? రాళ్ళల్లో ఒక రాయిగా మిగిలిపోవాల్సిన ఒక రాతిని చక్కని శిల్పంగా మలిచి పదిమంది దృష్టిని ఆకర్షిస్తే?...

అంతకంటే అద్భుతం ఏమంటే? ఏ ధార్మిక సంస్థ వాడు విద్వాన్ అనిపించుకోవడానికి దోహదం చేసిందో అదే సంస్థ తన నిర్వహణలో కొనసాగుతున్న ఉన్నత పాఠశాలలో తెలుగు పండితునిగా నియమించింది.

ఒక అలకాపురి విద్యార్థుల భవిష్యత్తుకు కాపరిగా!

ఈ అద్భుతంనుండి బయటపడకముందే మరొక అద్భుతం! తాను విద్వాన్ శిక్షణ పొందుతున్న కాలంలో అదే పట్టణంలో తన మేనమామ!...మంచి స్థితిపరుడు. కానీ మేనల్లుణ్ణి గురించి పట్టించుకొన్న పాపాన పోలేదు. అయితే అదే మేనల్లుడే అదే ఊళ్ళో ఒక ఉద్యోగి అయ్యేసరికి మేనమామ కన్నుపడింది. ఆ చూపుల్లోనుంచి తప్పించుకోలేక ఆ ఇంటికి అల్లుడై కూర్చున్నాడు! అల్లుడయ్యే వరకు నాకు తెలియనే తెలియదు.

అక్కడే నా అభిమానం దెబ్బతినింది!

"సార్!"

ఆ పిలుపుతో నా ఆలోచన తెగిపోయింది. పిలుపు ఆ అబ్బాయిదే! అటు చూశాను.

"నాది నల్లవెంగనపల్లె. మా ఊరు సమీపిస్తూ ఉంది. వెళ్ళొస్తాను సార్!" అంటూ రెండు చేతులూ జోడించాడు.

"నాయనా! నీ సహాయం..."

"తమబోటి గొప్పవాళ్లకు ఇది సహాయం కాదు. నాకు దొరికిన అదృష్టం!"

గుండె పులకరించి కన్దోయి కొలకుల్లో కన్నీటి ముత్యాల్ని పండించింది.

మరి కాసేపటికి ఆ అబ్బాయి దిగిపోయాడు.

ఇద్దరూ మనుషులే! మనిషికీ మనిషికీ మధ్య ఎంత వ్యత్యాసం?

తాను నాలుగు సంవత్సరాలు అదే ఊళ్ళో విద్యార్థిగా బతికాడు. హాస్టల్లో వాళ్ళు పెట్టిన చాలీచాలని తిండి తింటూ... ముగ్గురు నలుగురు విద్యార్థులకు కలిపి ఇచ్చిన ఒకే ఒక్క గదిలో తలదాచుకొంటూ... ఉన్న జత బట్టల్లో ఒకదాన్ని రాత్రిపూట ఉతికి ఆరేసుకొంటూ ఎలాగో బతకాలి కాబట్టి బతికాడు. ఆ దశలో మేనమామ ఒక్క పూట తన ఇంటికి పిలిచి కడుపు చూసి అంత కూడు పెట్టలేదు. కనీసం తన స్థితిగతులేమిటో విచారించలేదు. అంతెందుకు? వారానికొకసారి తలస్నానం చేయాలంటే ఊరి ముందర గుంతలచేనిలో చింతల బావి. ఆ బావిగట్టున పుట్టమట్టే శరణ్యం. ఆ గతిలేని స్థితిలో తన మీద రవ్వంత సానుభూతి చూపలేని మేనమామ గౌరవించింది ఎవర్ని? తన్ను గాదు. తన ఉద్యోగాన్ని!

ఆ ఉద్యోగం ఎలా వచ్చింది? తన బతుకు ఒక అనూహ్యమైన మలుపు తిరగడానికి కారకుడెవరు? అది రక్తసంబంధమో? అభిమానమో? మానవతో? ఏదైనా కావచ్చు. అందులో అంతర్లీనంగా ఉన్న త్యాగాన్ని గుర్తించలేకపోయాడు. పోతే పోనీ! అనవసరంగా అపవాదులు అంటగట్టడానికి పూనుకొన్నాడు. ఎక్కడ ఏ సందర్భంలో అయినా ఎదురు పడ్డే మొగం చాటేస్తున్నాడు. అటువంటి సమయాల్లో గతం దృశ్యరూపాన్ని సంతరించుకుంటే నా మీద నాకే రోతపుడుతూ ఉంది.

'చేసినమేలు చెప్పుకోరాదు అంటారు. అది నిజమే. అది మనిషి లక్షణం కాదు. మంచి లక్షణం కూడా కాదు. కానీ ఎంత ఉదాత్తుడైనా సరే గతాన్ని తలపోసుకోవడంలో కొంతకు కొంత ఊరట!

విద్వాన్ కడపటి సంవత్సరం. పరీక్షకు ఫీజు. కట్టాలట. ఉత్తరం రాశాడు. అదేమంత పెద్దమొత్తం కాదు. అయితే దాదాపు యాభై సంవత్సరాలకు ముందు అది చాలా పెద్దమొత్తమే! నా జీతమా? అంతకు రెట్టింపు మాత్రమే! అందులో సగం విధిగా తల్లిదండ్రులకు పంపాలి. మిగతా సగంలో నా బతుకు గడవాలి. ఊరు కాని ఊరు. ఉద్యోగుల జీవితాలా? దాదాపు అన్నీ ఒక తానులో పంచలే! పరీక్ష ఫీజు. నాలుగు సంవత్సరాల కృషి ఫలితం చేతికంది తానొక విద్యావేత్తగా గుర్తింపు పొందడానికి పెడుతున్న పరీక్ష నాకొక విషమపరీక్షగా మిగిలింది. ఏం చేయాలి? ఏం చేశానో చెప్పుకోవడమెందుకు? పంపాను. ఒకవేళ నానిస్సహాయత నా ప్రయత్నాలమీద నీళ్ళుచల్లి ఉంటే?

ఉన్నట్లుండి ఒక కుదుపు!

ఎదురుగా వస్తున్న బస్సును తొలిగే ప్రయత్నంలో పల్లంలోకి దిగిన బస్సు పైకెక్కడానికి ముక్కుతూ మూలుగుతూ వెనక్కూ ముందుకూ ఊగుతూ ఉంది!

ఒక చేత్తో ఎదురుగా ఉన్న సీటు కమ్మిని పట్టుకోవడంతో సరిపోయింది కానీ- లేకుంటే తలకు మంచి దెబ్బ తగిలేదే? అదే పక్కనున్న పాలోడు మాగన్నుగా నిద్రపోతున్నాడు కదా? ఊహించని కుదుపుతో ఎదుటి సీటు కమ్మిమీద పడ్డాడు. నుదురు చిట్లింది. బొటబొటా నెత్తురు కారుతూ ఉంది.

అది ధమనుల్లో రక్తమని తెలుసు. సిరల్లో రక్తానికి తన ధర్మమూ తెలుసు! అందుకే-

చివాలున పైకి లేచాను. జేబులో నుండి చేతిరుమాలు తీసుకొన్నాను. సర్‌మని రెండుగా చింపి ముడేశాను. చంక సంచిలో ప్లాస్టిక్ బాటిల్‌లోని నీళ్ళతో తడిపాను. రక్తం కారుతున్న గాయాన్ని తుడిచి కాసేపు అదిమిపట్టి కట్టు కడుతున్నాను.

వాడు నా మొహంలోకి అయోమయంగా చూస్తున్నాడు.

"మిద్దూరు!...మిద్దూరు! తొరతొరగా దిగండి!" అంటూ కండక్టర్ అరుస్తున్నాడు. మా పాలోణ్ణి సాగనంపే ప్రయత్నంలో భాగంగా ఊళ్ళో పలకలు... కొమ్ములు మాకు స్వాగతం పలుకుతున్నాయి. మా పాలోణ్ణే కాదు. ఆ గుక్కెడు ప్రాణం గుటుక్కుమంటే ఎవడినైనా మట్టిలో కలిపేదానికి అవి ఎప్పుడూ స్వాగతం పలుకుతూనే ఉంటాయి. అయితే మనిషిలోని పంతాలు... పట్టింపులు... స్వార్థాలు- మట్టిలో కలిపేదానికి అవి స్వాగతం పలికేది ఎప్పుడో? ●

ఆంధ్రప్రభ
(4, సెప్టెంబర్ 2000)